

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 152/07-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. apríla 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa o sťažnosti J. B., D., zastúpeného advokátom JUDr. I. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 132/04 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 132/04 porušené bolo.

2. J. B. nepriznáva finančné zadost'učinenie.

3. J. B. priznáva úhradu trov konania v sume 7 492 Sk (slovom sedemtisícštyristodevät'desiatdva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III

p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. I. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 13. marca 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. B., D. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. I. M., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 132/04.

Sťažovateľ uviedol, že 6. júla 2004 podal okresnému súdu žalobu proti PhDr. S. B. „*pre zneváženie osobnosti a spôsobenie škody*“. Vec je vedená pod sp. zn. 9 C 132/04. Hoci od podania žaloby uplynuli tri roky, okresný súd vo veci nenariadil ani jedno pojednávanie. V priebehu konania tohto súdu sa tiež vyskytovali také nedostatky v jeho postupe, ktoré okresnému súdu vytkol aj Krajský súd v Bratislave v uznesení, ktorým rozhodoval o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania. O sťažovateľovej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov okresný súd rozhodoval až po viac ako roku od jej podania. Sťažovateľ z toho vyvodil porušovanie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, preto sa sťažnosťou podanou predsedovi okresného súdu 5. marca 2007 domáhal „*zjednania nápravy*“.

Sťažovateľ súčasne požiadal o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov. Uznesením sp. zn. II. ÚS 152/07 z 21. júna 2007 ústavný súd nevyhovел žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

Dňa 31. augusta 2007 doručil advokát JUDr. I. M. ústavnému súdu splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľa v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 152/07 a 24. septembra 2007 doplnil právny zástupca sťažnosť sťažovateľa. Uviedol, že vo veci

vedenej okresným súdom pod sp. zn. 9 C 132/04, v ktorej je sťažovateľ navrhovateľom, od podania žaloby uplynuli viac ako tri roky a okresný súd dosiaľ nevydal meritórne rozhodnutie v danej veci, a neodstránil tak stav právnej neistoty, čím porušil jedno zo základných práv sťažovateľa. Okresný súd svojím konaním, resp. nekonaním, neposkytol právnu ochranu sťažovateľovi napriek tomu, že túto ochranu mu zaručuje nielen Občiansky zákonník vo svojich ustanoveniach, ale ochranu mu garantuje aj ústava a tiež početné medzinárodné dohovory, ktorými je Slovenská republika viazaná. V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom právnej úpravy ústavy ako zákona s najvyššou právnou silou.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prerokovaní sťažnosti sťažovateľa pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy takto rozhodol:

„Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa Čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu Bratislava III vo veci sp. zn. 9 C 132/04, bolo porušené.

Ústavný súd SR prikazuje Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod spisovou značkou 9 C 132/04 konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie meritórne prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi J. B., finančné zadosťučinenie v sume 80.000,- Sk (slovom: osemdesiatisíc slovenských korún).

Porušovateľ je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia spolu s DPH na účet právneho zástupcu sťažovateľa.“

Požiadavku primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil tým, že na prerokovanie a meritórne rozhodnutie predmetného sporu nie je potrebný taký neprimerane dlhý čas ako v prípade veci vedenej pod sp. zn. 9 C 132/04, teda doba viac ako 3 roky. Neodstránenie stavu právnej neistoty zo strany okresného súdu bolo spôsobené nie iba jeho nečinnosťou, ale aj viacerými procesnými chybami, preto považuje za spravodlivé priznať sťažovateľovi primeranú finančnú náhradu, keďže jediný orgán štátu, ktorý podľa zákona

môže sťažovateľovi poskytnúť ochranu, si neplní svoje povinnosti dostatočne a kvalifikovane.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyzval ústavný súd právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd aj na vyjadrenie k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa oznámil ústavnému súdu, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Podpredsedníčka okresného súdu 31. marca 2008 oznámila, že spis sa nachádza na Krajskom súde v Bratislave, preto sa k sťažnosti môže vyjadriť až po jeho vrátení okresnému súdu.

Z vyžiadaného spisu sp. zn. 9 C 132/04 vyplynulo nasledovné:

Dňa 6. júla 2004 podal sťažovateľ žalobu na PhDr. S. B. o náhradu škody.

Dňa 28. júla 2004 okresný súd uznesením č. k. 9 C 132/04-10 vyzval navrhovateľa na doplnenie podania.

Dňa 27. septembra 2004 okresný súd uznesením č. k. 9 C 132/04-17 konanie zastavil. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 23. augusta 2005.

Dňa 10. novembra 2004 sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania.

Dňa 14. decembra 2004 bol spis doručený Krajskému súdu v Bratislave.

Dňa 1. júla 2005 bol spis vrátený okresnému súdu s uznesením č. k. 3 Co 398/04-24, ktorým v časti potvrdil prvostupňové rozhodnutie a v časti vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Dňa 9. augusta 2005 okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 132/04 vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov podania.

Dňa 31. augusta 2005 sťažovateľ doručil žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov a tiež „*odstránenie väd podania*“.

Dňa 20. januára 2006 okresný súd vyzval sťažovateľa doložiť potvrdenie o majetkových pomeroch.

Dňa 2. februára 2006 sťažovateľ doručil predmetné potvrdenie a požiadal o ustanovenie právneho zástupcu.

Dňa 4. apríla 2006 sudca žiadal pripojiť spis tamojšieho súdu sp. zn. 19 C 125/04.

Dňa 19. apríla 2006 sťažovateľ podal novú žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 14. februára 2007 okresný súd uznesením č. k. 9 C 132/2004-50 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Uznesením č. k. 9 C 132/2004-51 ustanovil sťažovateľovi advokáta JUDr. M. A.

Dňa 6. marca 2007 sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu „*vo veci priznania oslobodenia od súdneho poplatku iba za návrh*“ a odvolanie proti uzneseniu o ustanovení advokáta JUDr. A.

Dňa 19. marca 2007 JUDr. A. podal odvolanie proti ustanoveniu za právneho zástupcu.

Dňa 29. marca 2007 okresný súd uznesením zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka zo 14. februára 2007.

Od 29. marca 2007 sa spis nachádza na Krajskom súde v Bratislave.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti vec vedenú okresným súdom pod sp. zn. 9 C 132/04 nemožno považovať za zložitú. Skutočnosť, že vo veci treba vykonať znalecké

dokazovanie, nemá v tomto štádiu konania, v ktorom zatiaľ ide len o odstraňovanie nedostatkov žaloby, relevantný vplyv na posudzovanie jej zložitosti.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania, ústavný súd ho nehodnotí ako dostatočne súčinnosť. Na výzvy okresného súdu, ktorými ho vyzýval na doplnenie žaloby, nereagoval.

3. Z vyhodnotenia postupu okresného súdu vyplýva, že hoci od podania žaloby uplynuli skoro štyri roky, vo veci nebolo dosiaľ meritórne rozhodnuté. Z chronológie spisu vyplýva, že okresný súd síce vo veci vykonával úkony, tieto ale nemožno považovať za efektívne a smerujúce k nastoleniu stavu právnej istoty sťažovateľa (o sťažovateľovej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov rozhodoval viac ako rok). Ústava v čl. 48 ods. 2 pritom zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 132/04 svojím postupom porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 9 C 132/04 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti požadoval primerané finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Ústavný súd vychádzajúc zo zásad spravodlivosti, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, riadiac sa úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej v dôsledku zbytočných priet'ahov, považuje za dostatočné konštatovanie porušenia označeného základného práva sťažovateľa, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu, a preto mu primerané finančné zadost'učinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli právnomu zástupcovi sťažovateľa JUDr. I. M. Za dva úkony právnej pomoci mu priznal podľa

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov po 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 178 Sk režijný paušál, t. j. spolu 6 296 Sk. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 citovanej vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 7 492 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2008